

Студент 2 курсу
факультету економіки та права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

АНАЛІЗ СТАНУ ТІНЬОВОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Анотація. Здійснено аналіз тіньового сектору України, а також досліджено масштаби цього соціально-економічного явища. Визначено проблеми та шляхи їх подолання, окреслено перспективи подальшого розвитку економіки.

Аннотация. Осуществлен анализ теневого сектора Украины, а также исследованы масштабы этого социально-экономического явления. Определены проблемы и пути их преодоления, обозначены перспективы дальнейшего развития экономики.

Annotation. The article analyzes of the shadow sector of Ukraine, and also the contribution the magnitude of the socio-economic phenomenon. Identified problems and ways to overcome them, the prospects of further development of the economy.

Ключові слова: економіка, тіньовий сектор, фактори розвитку економіки.

У наш час в Україні гостро постає проблема великої частки корупції, протизаконного виробництва і збуту продукції, фальшивих договорів і грошових процесів. Усе це, в свою чергу, є значною перешкодою для сталого економічного розвитку нашої держави. Для успішної та ефективної боротьби з тіньовою економікою важливо оцінити її обсяг. Дослідження шляхів детінізації економіки країни є актуальною проблемою подальшого розвитку і становлення економіки та суспільства України.

Питання щодо проявів та тенденцій розвитку тіньової економіки в Україні, її причини та методи боротьби з цим негативним явищем економіки досліджували у своїх працях такі видатні вчені України, як В. Базилович, З. Варналій, Т. Ковальчук, І. Мазур, О. Турчинов та ін. [1].

Але на сьогодні існує ряд невирішених питань, пов'язаних з ефективною діяльністю економіки України, а саме визначення перспективних напрямів подальшого розвитку та її детінізація.

Метою дослідження є аналіз тіньового сектору на вітчизняному рівні та визначення оптимальних шляхів для легалізації детінізації.

Значний внесок у розроблення сучасних наукових підходів до з'ясування механізмів тіньової економічної діяльності зробив О. Турчинов, який сформулював таке визначення тіньової економіки: "тіньова економіка – це економічна діяльність, яка не враховується і не контролюється офіційними державними органами, а також діяльність, спрямована на отримання доходу шляхом порушення чинного законодавства" [1, с. 32]. Перш за все, дослідження тіньової економіки викликає інтерес з точки зору загального впливу на протікання більшості економічних процесів та явищ, а саме формування і розподіл доходу, торгівлі, інвестування та економічного зростання в цілому. На період 2011 – 2013 рр. процес криміналізації економіки, зростання економічної злочинності несе за собою ряд серйозних погроз економічній безпеці України. Специфіка цих погроз полягає в тому, що вони мають як внутрішній, так і зовнішній аспект, бо реалізуються в діяльності зарубіжних і національних суб'єктів господарювання, організованих злочинних спільнот, що мають антигромадські інтереси. На сьогоднішній момент відбувається стандартизація тіньової економіки. Це закріплення тіньового економічної поведінки (наприклад тіньового вивозу капіталу) в ті чи інші організаційно стійкі форми, які визнаються усіма учасниками даної діяльності і трансльовані наступними поколіннями зайнятих нею суб'єктів [2].

Причиною тінізації слугує недосконале державне управління економікою країни. Так, неефективна податкова політика призводить до зменшення надходжень до держбюджету через розростання тіньового сектору. Нестабільне законодавство відлякує підприємців від легалізації їх діяльності і примушує їх йти в тінь. Але на сьогодні вже внесені зміни до чинного законодавства, враховуючи власний і міжнародний досвід. Адже велике значення має міжнародна узгодженість

в законодавстві та державне регулювання економіки, тому що часто суб'єкти тіньової економіки користуються відмінностями в законодавствах країн для отримання доходу. Законодавчі акти України зобов'язують відповідальних посадових осіб інформувати правоохоронні органи про великомасштабні операції і надавати фінансово-господарські документи на вимогу правоохоронних органів.

Існують дві офіційні методики оцінювання обсягів тіньової економіки України: методика Державного комітету статистики України та підхід Міністерства економіки України. Держкомстат України розробив та регулярно використовує методику визначення обсягів тіньової економіки в рамках Програми розвитку системи національних рахунків [3, с. 50].

Аналіз даних Державного комітету статистики України за період з 2010 по 2013 рр., свідчить про збільшення рівня тіньової економіки в Україні в 2012 р. на 31,1 %. Цей показник порівняно з попереднім роком збільшився на 2,3 процентних пункти і вперше за останні роки вийшов за межі порогового значення (не більше 30 % від ВВП), ставши показником, який знаходиться в небезпечній зоні серед показників, що характеризують стан макроекономічної безпеки в державі. У I півріччі 2013 р. порівняно з відповідним періодом минулого року, тінізація української економіки зростає на 8 процентних пункти і склала 39 % (за попередніми даними ДержкомстатУкраїни). Активізація

тіньової економіки в Україні є наслідком реакції бізнесу на фінансово-економічну кризу, неефективну податкову політику та бюджетну підтримку реального сектору економіки [4]. Тому економіка країни потребує жорсткого регулювання з боку держави.

Задля того, щоб підвищити рівень економічного розвитку держави, подолати проблемами тінізації та породжену нею корупцію, необхідно внести зміни у трьох аспектах: соціально-економічному, політичному та правовому.

Отже, єдино правильним шляхом і запорукою соціально-економічного прогресу нашого суспільства є легалізація тіньового сектору економіки за рахунок демократичних перетворень у суспільстві, подальшого розвитку соціально орієнтованих ринкових відносин і вдосконалення механізму господарювання. Реалізація зазначених та інших заходів щодо подальшої детінізації економіки не лише сприятиме формуванню повноцінного ринкового середовища, розвитку економіки і суспільства в цілому, а й забезпеченню відродження та ефективного розвитку вітчизняного підприємництва. Тому проблема детінізації економіки потребує подальшого вивчення та дослідження.

Наук. керівн. Кліменко О. М.

Література: 1. Головніна О. Г. Методика оцінки тіньової синергії соціально-економічного розвитку системи / О. Г. Головніна // Вісник Сумського Національного аграрного університету. – 2011. -- Випуск 8. 2. Мельникова В. Національна економіка / В. Мельникова. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 248 с. 3. Куцулакос Я. Неофіційна економіка в Україні: вимірювання та оцінка впливу на доходи населення : навч. посібн. / Я. Куцулакос, В. Саріогло, Г. Терещенко. – К., 2010. – 136 с. 4. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.